

Bunden af den rige kvindegrav.

Fundet ved et tilfælde

Rig kvindegrav dukket op ved Ferslev

I efteråret 2019 påbegyndte Aalborg Kommune anlæggelsen af en mere cykelvenlig Ferslevvej mellem Ferslev og Dall, syd for Aalborg. Området har gennem de senere år vækket arkæologernes interesse, da der umiddelbart nord for Ferslev er fundet genstande fra yngre germansk jernalder (år 550-750 e.Kr.) med metaldetektor, og i 2013 blev der desuden udgravet et mindre område med spor efter bebyggelse, som kan dateres til ældre germansk jernalder (år 400-550 e.Kr.). Derudover indikerer luftfotos, at der kan ligge en større jernalderboplads i området.

Blandt andet på grund af dette, var der en vis forventning om at finde flere spor efter jernalderfolket i området, da anlægsarbejdet gik i gang – men at man skulle finde en usædvanlig rig kvindegrav, det var alligevel mere, end arkæologerne på forhånd havde turde håbe på.

Faktisk gik der kun ganske få minutter, før de første jernalderspor dukkede frem under anlægsarbejdet. I første omgang var der tale om spor efter bebyggelse, men skovlen stødte også ret hurtigt – og ganske uventet – på det, som viste sig at være i alt ni velbevarede jernaldergrave.

Gravplads med flotte fund

De ni grave varierede meget i form og opbygning – nogle var anlagt med komplet stenforing, andre med massive gavlstene, mens nogle var helt uden nogen form for stensætning. Gravene blev ligeledes fundet i dybder fra 15 til 90 centimeter under pløjelaget.

Man ser sjældent skeletrester i grave fra denne periode, da de normalt er rådnet væk for længst. Men en kridtholdig under-

Kammens placering over kraniet, hvor den formentligt har siddet i håret.

Kammen er sammensat af seks stykker tak, som er nittet sammen.

grund er med til at bevare knogler - generelt er de bedre bevaret des tættere, de kommer på kridtet - og derfor var der i flere af gravene bevaret rester af de gravlagte i form af knogler og tænder.

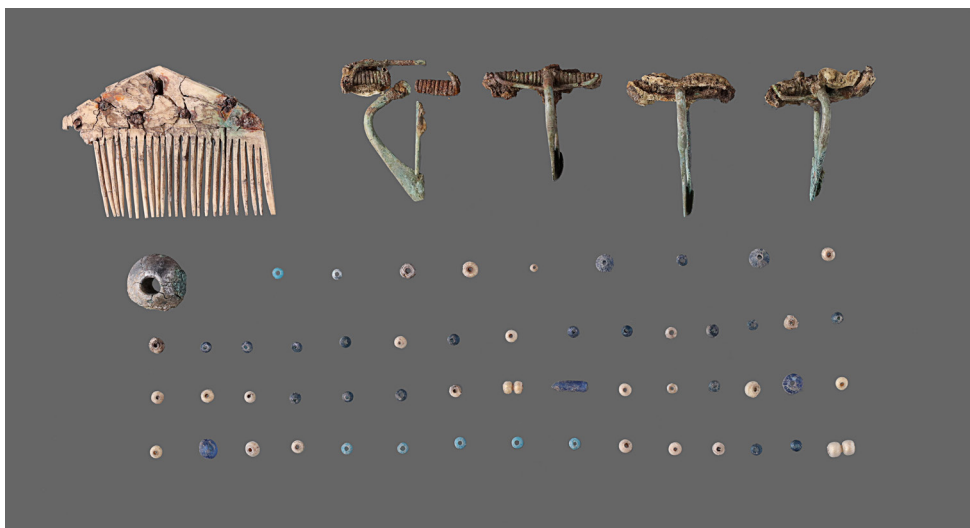
Som det ofte er med grave fra oldtiden, er det dog gravgaverne, som tiltrækker sig mest opmærksomhed. Det var også tilfældet her, hvor gravene indeholdt mange forskellige genstande. Dog viste det sig også, at to af gravene var helt fundtomme.

De første genstande fra gravene - fire dragtnåle og et ring-spænde i bronze - blev fundet med hjælp fra detektorfører Ejner Sørensen. Derefter begyndte det nærmest at vælte frem med genstande fra andre grave. Der blev fundet lerkrukker, jernknive, små dragtspænder i bronze, en ornamenteret sølvskive og fibler (dragtspænder, der fungerede som en slags sikkerhedsnåle) i både bronze og jern. Dertil flere mindre jernfragmenter fra genstande, som desværre ikke kunne bestemmes nærmere.

Især fiblerne og lerkrukkerne var interessante, da de gjorde det muligt at datere gravpladsen. Størstedelen af fiblerne var små bøjlefibler, som kan dateres til yngre romersk jernalder (år 200-400 e.Kr.), mens en var en tidlig udgave af de noget større korsfomedede fibler, som dateres til ældre germansk jernalder (år 400-550 e.Kr.). Ud fra fundene kan gravpladsen dermed dateres til perioden fra yngre romersk jernalder til begyndelsen af ældre germansk jernalder, ca. 200 til 475 e.Kr.

Den ukendte rige kvinde

Den sidste og niende grav, som blev udgravet, viste sig at være noget helt særligt. Den blev nærmest fundet ved et tilfælde, da intet i jordoverfladen tydede på, at der her lå en meget rig kvinde begravet. I første omgang fandt arkæologerne blot en fundtom

Den rige kvindes gravgaver.

grube, der umiddelbart så ud til at være gravet ned i den massive kridtundergrund. Da man havde udgravet gruben, var det dog tydeligt, at kridtet nedenunder var blandet med jord. Derfor fortsatte udgravningen, men det var først da skovlen ramte et lårben, at det stod klart, at det måtte være en grav mere.

Udgravningen viste sig hurtigt at være en udfordring for arkæologerne, da graven lå hele 90 centimeter nede i den massive kridtundergrund. Da man endelig nåede ned til selve den gravlagte, der dukkede op sammen med flere bronzegenstande og glasperler, var der ingen tvivl om, at her var tale om en helt særlig grav. Det blev derfor vurderet, at det ville være mere hensigtsmæssigt at udgrave resten af graven indendørs, hvorefter hele skelettets overkrop blev indpakket i gips og kørt til Bevaringscenter Nord i Vodskov. Her blev resten af graven udgravet af kyndige konservatorer.

Og indholdet i graven var meget overraskende. På grund af undergrundens store indhold af kridt var selve skelettet meget velbevaret, og det viste sig, at der var tale om en voksen kvinde på mellem 30 og 45 år, som var gravlagt på ryggen og med armene lagt over kors hen over maven.

Det var dog hendes gravudstyr, som påkaldte sig størst opmærksomhed. Over kvindens bryst blev der fundet fire små ornamenterede bronzefibler, hvilket kunne datere kvinden og graven til yngre romersk jernalder (år 200-400 e.Kr.). I graven fandt man også hele 54 små glasperler, hvoraf de 26 var såkaldte guldfolieperler. Det er perler, der er lavet af to lag klart glas med et tyndt

lag guld imellem. De resterende 28 perler var lavet af mørkeblåt og lyseblåt glas. Over kraniet blev der desuden fundet en velbevaret kam lavet af tak, som formentligt har siddet i kvindens hår. Endelig indeholdt graven også en dobbeltkonisk-formet tenvægt i fortinnet bronze, som blev fundet ved kvindens hænder.

Sjælden tenvægt ikke set før i Danmark

En tenvægt er i sig selv ikke en synderlig speciel genstand. De har formentligt været hvermandseje, da de har indgået i produktionen af garn til tøj. De forekommer gennem stort set hele jernalderen, men er især hyppige i fund fra vikingetiden (år 750-1050 e.Kr.). Normalt er de lavet af brændt ler, så en tenvægt i bronze er en sjældenhed i romersk jernalder. Tenvægte af bronze findes primært i grave fra de øverste sociale lag i samfundet, hvor det øvrige gravudstyr er både fornemt og værdifuldt.

Det, der gør denne tenvægt helt unik, er imidlertid dens fortinning. Det er relativt normalt med fortinning af bronzegenstande i yngre jernalder, mens det er yderst sjældent i ældre jernalder, hvor denne tenvægt stammer fra. Faktisk er der tale om den eneste fortinnede genstand fundet i Danmark fra den del af ældre jernalder, som kaldes yngre romersk jernalder (år 200-400 e.Kr.).

Den unikke tenvægt.

Hvem var den fornemme kvinde?

Hvem kvinden med den særlige tenvægt var, får vi aldrig svar på, men hendes rige gravgaver fortæller os, at hun har tilhørt den øverste del af samfundet, og hun har formentligt haft stor indflydelse og betydning for lokalområdet.

Der er fundet flere gravpladser fra denne periode i nærheden af Aalborg – blandt andet ved Vaarst, Sejlflod, Sdr. Tranders, Nørholm og nu altså også ved Ferslev. På alle gravpladserne ses en stor variation i gravene; mange indeholder få eller slet ingen gravgaver, mens nogle få har fået meget værdifulde gravgaver med sig. Det viser, at der har været en samfundselite i jernalderen, og det er formodentlig den elite – de nordjyske stormænd og -kvinder – som kvinden fra Ferslev har været en del af og har færdes blandt, da hun levede for mere end 1600 år siden.